

рульскага “У пошуках славянскай прарадзімы”. На падставе пераканаўчых доказаў ён выказвае меркаванне, што менавіта носьбітаў культуры шаравідных амфар трэба асясамліваць з першымі славянамі. Грунтоўнае вывучэнне архіўных фондаў Варшавы і Кракава дало магчымасць аутару матэрыялу “Рэалізацыя акта Люблінскага сойма 1569 г. у гістарычнай рэчаіснасці другой паловы XVI–XVII ст.” П.А. Лойку зрабіць вывад аб неадназначнасці адносін паміж ВКЛ і Каралеўствам Польскім, што гарантаванае неумяшаннем польскай шляхты ва ўнутраныя справы ВКЛ збліжала ліцвінскі менталітэт з адзінадзяржаўнай кароннай палітычнай элітай. “Сацыяльныя і філалагічныя задачы рыторыкі як вучэбнай дысцыпліны ва ўніверсітэце” – такую назву носіць артыкул беларускага мовазнаўца і педагога Л.А. Мурынай. Аўтар акцэнтуйце увагу чытачоў на галоўнай асаблівасці рыторыкі як вучэбнай дысцыпліны у вышэйшай навучальнай установе і адзначае, што яна мае сацыяльныя задачы: выхаванне рытара – дастойнага члена грамадства, кампетэнтнага, з усвядомленай літаратуразнаўчай пазіцыяй, тэхнікай публічнай аргументацыі, якая забяспечвае эфектыўнае абмеркаванне значымых для грамадства праблем, рытара, які прапагандуе высокамаральныя нормы паводзін і прыёмы арганізацыі рэчавых адносін. Літаратуразнаўца і крытык Т.М. Дасаева прысвяціла свой матэрыял праблеме функцыянавання лірычных матываў у праявітых жанрах. Заслугуе увагі яе выснова, што лірызм у сістэме рамантычных сродкаў дапамагаў пісьменнікам, якія стаялі ў вытокаў беларускай прозы, адыходзіць ад фальклорнай пэтытыкі, узмацняў суб’ектыўны пачатак, тым самым выяўляючы аўтарскую індывідуальнасць. У цэлым матэрыялы другога тома асвятляюць даволі шырокае кола пытанняў – ад праблем стылістыкі і методыкі выкладання навуковых дысцыплін да шэрага аспектаў медыяпаліталогіі, этналогіі, археалогіі. Цэнтральнае месца ў выданні займаюць артыкулы аб актуальных праблемах гісторыі, гістарыяграфіі, крыніцазнаўства Беларусі, Заходняй Еўропы, краін Лацінскай Амерыкі, Усходу, ЗША. Вартасць навуковых прац па гісторыі, філалогіі і журналістыцы, якія увайшлі ў рэцэнзуемае выданне, заключаецца ў актуальнасці і шматграннасці ключавых праблем гуманітарных навук. У адрозненне ад многіх навуковых зборнікаў пераважная большасць артыкулаў вызначаецца не толькі пастаноўкай тых ці іншых пытанняў, але і раскрыццём пэўных вынікаў іх даследавання, аргументаванасцю высноў. У той жа час можна адзначыць адсутнасць у многіх матэрыялах хаця б кароткіх гістарыяграфічных аглядаў па некаторых праблемах. Неправамерна мала месца адведзена журналістыцы (усяго шэсць артыкулаў, у той час як гісторыі – дваццаць, а філалогіі – дзевятнаццаць). Матэрыялы другога тома “Выбраных навуковых прац Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта” – гэта значны ўклад не толькі ў

айчынную, але і сусветную навуку і культуру.

Э.Р. Іофе,

доктар гістарычных навук, прафесар
Беларускага дзяржаўнага педагагічнага
ўніверсітэта імя М. Танка

Л.В. Лойко. **Политическое развитие Польши в 70–80-х гг. XX в.** Мн.: БГУ, 2002. 230 с.

Монография посвящена событиям 70–80-х гг. XX в., происходившим в Польше, которые положили начало разрушению основ реального социализма. Книга написана на основе анализа многообразного фактического материала, а также личных наблюдений автора. Используются многочисленные статистические данные, материалы социологических исследований, научная литература Польши и других стран. Приводятся высказывания партийных и государственных деятелей, биографические справки основных участников политического процесса. В отличие от ряда предыдущих книг Л.В. Лойко эта монография обеспечена научным аппаратом, что дает возможность читателям оценить объективность, научность позиций и мнений автора о столь ответственном периоде истории соседней страны.

Приводится краткий, но достаточно глубокий анализ следовавших один за другим общественно-политических кризисов в Польше (1956, 1970, 1975, 1980), более подробно рассмотрены обстоятельства и причины введения военного положения в этой стране в декабре 1970 г. Не менее обстоятельно характеризуются идейно-политические позиции многочисленных оппозиционных группировок того периода, и прежде всего таких, как Комитет защиты рабочих, Конфедерация независимой Польши, Движение в защиту прав человека и гражданина, Польское независимое соглашение. Раскрыты стратегия и тактика их борьбы с существовавшим общественным строем, взаимоотношения и взаимодействия между оппозицией, действовавшей в стране, политически активной частью переселенческой эмиграции и пропагандистскими центрами западных государств. Автор обращает внимание читателя на функции оппозиционно настроенной интеллигенции в формулировании идеологии и иницировании роли действий антикоммунистических группировок.

Специальный раздел посвящен истории возникновения, развития и профессионального союза «Солидарность», переросшего в многомиллионное массовое движение за ликвидацию реального социализма. Анализируется стратегия и тактика борьбы «Солидарности» с существовавшим режимом, а также социально-психологическое значение ее действий в масштабе мирового социалистического лагеря. В этой части монографии высказываются оригинальные суждения, гипотезы, исторические сравнения.

Не меньшее значение имеет позиция автора по вопросам поведения партийно-

Рецензии

государственного лагеря в общественном конфликте, разразившемся летом 1980 г. Тщательно подобранный исторический материал позволяет проследить причины кризиса правящей Польской объединенной рабочей партии, а также союзнических Объединенной крестьянской и Демократической партий. Рассуждения автора основаны на всестороннем знании им программных документов и материалов ПОРП, высказываний ее лидеров и активистов, характера взаимоотношений между ПОРП и КПСС, Польшей и Советским Союзом.

События 70–80-х гг. XX в. в Польше анализируются на фоне развития международной ситуации с учетом положения в СССР и мировой социалистической системы. Освещение событий ведется объективно: наряду с

трудностями и проблемами показаны также успехи в развитии польского общества во второй половине прошлого столетия. Оценки и выводы заслуживают серьезного внимания. Монография – важный вклад в изучение новейшей истории Польши, она представляет интерес в первую очередь для историков, политологов, международников, а также для всех, кто хочет разобраться в том, как и почему рухнул лагерь социализма, в чем заключаются реальные причины поражения этого строя.

В.В. Беньковский,
кандидат философских наук, директор
Польской высшей гуманитарной школы БИП

